

15 Skriftsproget grundelementer

15.1. Opgave 1: Anmeldelse

Præsentation

Opgaveformulering: Du skal skrive en anmeldelse af en selvvalgt kortfilm, som du f.eks. kan finde på www.filmstriben.dk. Din anmeldelse skal skrives til enten:

- a) et ungdomsblad, fx *Chili* eller
- b) et filmmagasin for unge og voksne, fx *Ekko*

Læringsmål: *Beretning, beskrivelse, karakteristik, argumentation, vurdering.*

Læs som forberedelse kap. 14 samt s. 144-146 i *Dansk i grundforløbet*.

Delopgave A

Skriveforberedelse

1. Se den selvvalgte kortfilm igennem 2 gange, hvor du ved andet gennemsyn noter, hvad du synes, er specielt interessant ved den valgte film.
2. Skriv et kort referat af handlingen i kortfilmen samt en karakteristik af de medvirkende personer, miljøet og stemningen.
3. Skriv et bud på en fortolkning af filmen.

Opgave til aflevering (2½ elevtimer)

Respons

Du får respons på, hvordan du beretter om filmens handling, hvordan du beskriver og karakteriserer personer, miljø og stemning, og hvordan du formulerer din fortolkning af kortfilmen.

15 Skriftsproget grundelementer

Delopgave B

Skriveforberedelse

1. Læs faktaboksen om "Anmeldelsen".
2. Læs modelteksten (anmeldelse af Christopher Nolan: *Inception*):
 - Diskuter, hvad der sker, hvis man fjerner adjektiverne i anmeldelsen, og hvorfor netop disse adjektiver er brugt.
 - Giv hvert afsnit i anmeldelsen en overskrift, og diskuter, hvordan anmeldelsen er bygget op.
 - Diskuter, om anmeldelsen overholder de krav, der er formuleret i faktaboksen om "Anmeldelsen".
3. Læs den respons, du har fået på delopgave A, og arbejd med de fokuspunkter, responsen formulerer.
4. Skriv din anmeldelse, idet du bruger delopgave A som en del af besvarelsen. Vær opmærksom på, hvilke adjektiver du anvender i din vurdering af kortfilmen, og på hvilken måde formidlingen er påvirket af den modtagergruppe, du skriver til.

Opgave til aflevering (2½ elevtimer)

Evaluering

Din besvarelse bliver vurderet på, hvilke adjektiver du bruger i din beskrivelse og vurdering af filmen, hvorvidt din anmeldelse rummer genrens forskellige træk, og hvorvidt du i din formidling har tilpasset anmeldelse til din målgruppe.

15 Skriftsproget grundelementer

FAKTABOKS: *Anmeldelse*

En anmeldelse er en vurdering af et kulturprodukt (bøger, film, teaterstykker, udstillinger osv.). Anmeldelser findes i alle aviser og i mange tidsskrifter og internetsider, og de skal ligesom resten af læsestoffet være gode og gerne underholdende.

For at være god skal en anmeldelse både *informere*, *beskrive* og *vurdere*:

- *Informere*: Anmeldelsen skal *informere*, så læseren får alle de praktiske oplysninger, fx om hvilket forlag der udgiver bogen, hvem forfatteren til bogen eller instruktøren til filmen er, hvad bogen koster, hvor filmen kan ses osv. Det er nødvendige forbrugeroplysninger, og det skal angives fuldstændigt, så læseren kan finde frem til bogen eller filmen.
- *Beskrive*: Anmeldelsen skal *beskrive*, så læseren får et indtryk af handling og tema. Det er kun få læsere, der allerede har læst bogen, set filmen eller været i teatret; mange får det aldrig gjort. De skal også kunne bruge anmeldelsen til at få indtryk af, hvordan stykket var, hvordan scenen så ud, om skuespillerne spillede godt, hvordan kostumerne var, om handlingen var spændende osv. Anmeldelsen kan gøres levende for læserne vha. beskrivelse af stemningen, et par velvalgte citater og gode, konkrete detaljer, så de kan se det for sig.
- *Vurdere*: Formålet med en anmeldelse er især at *vurdere* kulturproduktet for læseren. En anmeldelse er en personlig vurdering; derfor må anmelderen klart erklære, hvad han mener. En neutral anmeldelse er uinteressant for læserne. Men det er ikke nok at tage stilling og fx skrive, at teaterstykket er godt. Det kan læseren ikke bruge til ret meget. Man skal *begrunde* sin mening. Deri ligger, at man skal komme med eksempler på både det gode og det dårlige, så læseren også selv kan vurdere. Derudover skal man forklare, *hvorfor* noget er godt og noget andet mindre godt, gerne ved at nævne de kriterier (målestokke), man vurderer ud fra. Det kan jo være, at andre vurderer ud fra andre kriterier. Det er ikke nok med ubegrundede påstande i en anmeldelse; argumentationen skal bestå af både påstande og belæg, og hvis det er nødvendigt, skal den også diskutere gyldigheden af sine belæg.

En anmeldelse bør derfor indeholde følgende elementer:

- Fakta om det, du skal anmelde (titel, genre, udgiver, udgivelsesår)
- Handlingsreferat eller oplevelsesrapport, dvs. referat af indholdet (personer, miljø, stemning, handling osv.)
- Karakteristik (analyse eller fortolkning af produktet)
- Perspektivering (produktet i forhold til sin genre; traditionel eller nyskabende?)
- Vurdering (positivt, negativt)
- Illustrationer

Selvom anmeldelsen er en personlig vurdering, skal anmelderen ikke hele tiden skrive jeg eller på anden måde sætte sin person i centrum. Alle læsere ved jo, at det er anmelderens mening, de læser. Derfor bør man bruge pladsen på *information*, *beskrivelse* og *begrundet vurdering* af værket.

15 Skriftsproget grundelementer

BIOGRAFEN 29. JUL. 2010 KL. 09.41

Drømmefilm er vor tids The Matrix

HVAD angår action, er der ikke stor forskel på drøm og virkelighed i Hollywood. I 'Inception' jages drømmetyve af habitklædte lejermordere. - Foto: fra filmen

Instruktøren Christopher Nolan fornyer actionbraget med en super-intelligent suspense.

af Kim Skotte, filmredaktør

POLITIKEN SYNES

Medv.	Leonardo DiCaprio, Ellen Page, Joseph Gordon-Levitt
Spilletid	148 min.
Cencur	Till.o.11 år
Land	USA
Sted	Premiere i Imperial, CinemaxX, Dagmar, Empire, Falkoner og Palads og en lang række biografer landet rundt.
Instruktør	Christopher Nolan

Dagen inden han fylder 40, bekræfter Christopher Nolan med 'Inception' sin position som den nye kong Hollywood. En position, han har opnået på blot ti år.

Disse ti år er også det tidsrum, han har tumlet med ideen bag 'Inception'. En vildt ambitiøs og åndeløst spændende film, som fusionerer hæsblæsende action med dristige tankespring mel-

15 Skriftsproget grundelementer

lem forskellige lag af drøm og virkelighed.

Drømme-mestertyve

'Inception' er en actionfilm, hvor langt det meste af handlingen udspiller sig i sindets verden. Den handler om mestertyven Dom Cobb, der har specialiseret sig i at bryde ind i folks underbevidsthed, mens de sover, og stjæle ideer og hemmeligheder. Offeret – typisk en højtstående forretningsmand – bedøves.

Og så gælder det om at lirke forretningshemmelighederne fra ham i et univers, den drømmende tror er hans eget, men som i virkeligheden er konstrueret af drømmetyvene ved hjælp af smart teknologi.

Kunsttve drømmer ultimativt om at stjæle 'Mona Lisa'. Bankrøvere drømmer om at læse Bank of England. Men i drømmetyvenes avancerede form for industrispionage er det umulige kup slet ikke at stjæle, men at bryde ind i en magtfuld persons hjerne og plante en idé som en parasit.

I det aktuelle tilfælde er det arvingen til et gigantisk energiimperium, som en svækket konkurrent meget gerne vil have lokket til at tænke i mindre imperialistiske baner.

Tankegangens korridorer

En actionfilm om tankeimplantater. Overhovedet at få realiseret sådan et projekt i disse års økonomiske klima vidner om den britiske instruktørs magtposition i Hollywood.

Den blev cementeret, da 'The Dark Knight' blev det nye årtusinds mest sete film, indtil James Cameron overhalede med 'Avatar'. 'The Dark Knight' gjorde Nolan til en af de absolut tungeste drenge.

På trods af talløse muligheder for at fare vild i sine egne labyrinter vidner 'Inception' om Nolans overlegne talent for at skabe overbevisende actionbrag i tankegangens snørklede korridorer.

Det poetiske udtryk 'når en drøm brister' får et noget alternativt udtryk, når drømmen, der brister, er en af verdens storbyer!

Nolans frirum

Utallige amerikanske film har siden det postmodernes indmarch forsøgt sig med at klaske gener sammen for opnå størst mulig effekt. Men kun sjældent resulterer det i den form for kemi, hvor noget egentlig nyt opstår. 'Inception' er en undtagelse.

I Christopher Nolans tilfælde udspiller alkymien sig både på det personlige og det formelle plan. Hvad angår det første, så kan man se 'Inception' som filmen, hvor de to spor i Nolans filmiske forfatterskab smelter sammen.

Han har lavet tre spændende og meget forskellige film om identitet, bevidsthed og illusion.

15 Skriftsproget grundelementer

Gennembruddet var en tanke-thriller om hukommelsestab ('Memento', 2000), som blev fulgt af et remake af en norsk krimi om søvnløshed ('Insomnia, 2002), og i 2006 kom den vel nok bedste tryllekunstnerfilm af dem alle, 'The Prestige'.

Og så har Nolan lavet de to Batman-film 'Batman Begins' (2005) og 'The Dark Knight' (2008), som viste, han kunne kunsten stilistisk at forny en af de mest etablerede og ikonografiske serierhelte og samtidig skabe en stor publikumssucces.

Actionfilm uden superskurk

De fleste omkostningstunge actionfilm fra Hollywood fungerer på det ydre plan med dyrt og flot håndværk og masser af smarte effekter.

Men de har sjældent forfærdelig meget at komme med på ideernes og følelsernes præmisser. Her står Nolan ret alene. Som en moderne Howard Hawks kan han revitalisere en genre, men går også sine helt egne veje.

Det kan han, fordi han både skriver eget manuskript, selv instruerer og producerer og står på et solidt fundament af kommerciel succes. På et tidspunkt, hvor risikovilligheden er lille, og Hollywoods mainstream præget af konformitet med livrem og seler, har Nolan skabt sig et frirum.

Nolan kan vælge frit. Traditionelt i nogle tilfælde. Helten i 'Inception' skal således udføre *The Last Job*. Vel vidende at risikoen for, at det sidste job er identisk med det arketyperiske 'ét job for meget', er overhængende.

Til gengæld står helten i denne actionfilm for en gangs skyld ikke over for en superskurk. Farer er der nok af, men de lurer andre steder.

Matrix med mindre kryptisk snak

Nolan blander begreberne effektivt. Projektioner kalder han de svært bevæbnede forfølgere, som den drømmende mobiliserer for at bekæmpe de indtrængende i hans underbevidsthed. På samme måde som hvide blodlegemer bekæmper en infektion.

Biologi og psykologi smelter sammen og får hjælp fra mytologi. I filmen hedder arkitekten, der bygger drømmenes labyrinter, Ariadne.

Urlabyrinten på Knossos blev ganske vist ifølge myten konstrueret af Daedalus, men det var prinsesse Ariadne, der gav Theseus den røde tråd, så han kunne finde ud igen efter at have dræbt uhyret Minotauros.

Den dristige intelligens og den stilsikre håndtering af actionfilmens teknologi og spænding smelter Christopher Nolan sammen i en film, der både er actionbrag, kupfilm, filosofisk thriller, 007-pastiche, blæret computeranimation og en leg med filmmediets muligheder for at manipulere med øjet og hjernen bag.

'Inception' har samme sus af noget helt nyt som 'The Matrix' havde (og mindre selvbevidst

15 Skriftsproget grundelementer

kryptisk snak). Samtidig har filmen et emotionelt greb om forholdet mellem følelser og filmisk computerteknologi, som er det mest udfordrende siden Michel Gondrys banebrydende 'Evig solskin i et pletfrit sind' fra 2004.

De tre svar

Hvordan får Christopher Nolan alt dette til at virke? Jeg synes, man må komme med – mindst – tre svar.

For det første har han i sit manuskript tænkt tingene igennem i alle detaljer. Actionfilm, der springer i tid og rum, bliver ofte noget værre vrøvl og en dårlig undskyldning for at mystificere noget banalt. Men i 'Inception' tager man turen med helt ind i labyrintens inderste kringelkroge uden at føle sig snydt.

For det andet har Nolan i sin hovedperson, Leonardo DiCaprio, en skuespiller, der er inde i en rivende udvikling og er intelligent og karismatisk nok til at bære hovedrollen som 'drømmerøveren' Cobb igennem. Navnet har Cobb i øvrigt tilfælles med hovedpersonen i den unge Nolans allerførste film, 'Following'.

For det tredje tror jeg, filmen virker så stærkt, fordi den alternative krimikonstruktion med drømmekup og labyrinter for Christopher Nolan er en helt personlig og altomfattende metafor for selve det at lave film. For hvad gør den ambitiøse filmfortæller andet end at bryde ind i bevidstheden og plante billeder og ideer i hovedet på alle, der har løst billet til drømmefabrikken?

Christopher Nolan har siden 'Memento' markeret sig som en virtuos filmfortæller og brillant håndværker med stilsans og kold næse for den maksimale effekt. 'Inception' tilfører billedet af Nolan en ny dimension.

Det skjulte selvportræt af instruktøren som manipulator af drømmebilleder er følelsesmæssigt forankret i en stærk historie om en mand, der ikke kan vriste sig fri af sin egen traumatiske forhistorie.

Fanget i en drøm

DiCaprios rolle minder ikke så lidt om hans nylige hovedrolle i Martin Scorseses 'Shutter Island'. Men både rollen og udførelsen er mere raffineret i 'Inception', hvor hovedpersonen, Cobb, både er hjernen bag drømmetyvenes kup og bandens største sikkerhedsrisiko.

I drømme møder Cobb nemlig konstant sin døde elskede. Hendes opdukken er ikke just af beroligende karakter for en iskold drømmetyv, der helst ikke skal ryste på hænderne.

Det meste af 'Inception' udspiller sig i et manipuleret drømmeunivers skræddersyet til lejligheden af et hold eksperter. Sådan en slags drømmetydningens 'Ocean's 11'.

Ligesom i hypnose kan man 'gå dybere' om nødvendigt. Hvilket imidlertid øger risikoen for, at noget går helt galt. Der er farefulde tidsforskelle. 5 minutter i virkeligheden svarer til en time i 'neddykket' tilstand.

15 Skriftsproget grundelementer

I det endnu dybere drømmelag svarer drømmetiden til mange år i virkeligheden. En lille evighed. Her er det ikke kun sindslidende og romantikere, der risikerer at blive fanget i en drøm!

Logiske knaster

At man så villigt køber de mange spegede præmisser i dette fantasifulde opspind, er et vidnesbyrd om Nolans omhu og fortælle talent.

Det er muligt, han vil blive grebet i småfejl, når først nørderne finder luppen frem. Selv undrer jeg mig lidt over, at kemikeren Yusuf afslører sig som en veritabel Thorkild Thyrring bag rattet, da det går løs.

Men drømme har som bekendt sin egen logik. Vi har jo alle vores drømme, så måske har den lille kemiker fra Mombasa bare altid haft en drøm om at blive racerfører?

Også slutningen rummer potentielt en lille logisk knast, men under alle omstændigheder fungerer 'Inception' her og nu 100 procent hypnotisk medrivende. Hvilket vel må være det afgørende for en film, der handler om manipulation af levende drømmebilleder.

Det er sjældent, en actionfilm tager fusen på mig med andet end fart og tempo, men dette drøn af en drømmefilm er noget for sig selv. Når Christopher Nolan inviterer på rejse til drømmeland kan man roligt lade Ole Lukøje-huen blive hjemme.

Til gengæld skal man være forberedt på, at det er en god idé at holde på hat og briller og opøve sine øjenbevægelser med en hurtighed, der kan matche den dybe søvns *Rapid Eye Movement*.

Blå bog

Christopher Nolan

Britisk filminstruktør, født 1970.

Begyndte allerede at lave film som 7-årig med sin fars kamera. Læste engelsk litteratur på University College London.

Kortfilmen 'Larceny' vist på Cambridge Film Festival 1996. I 1997 lavede han kortfilmen 'Doodlebug' og i 1998 en kort spillefilm med titlen 'Following'.

Brød igennem med 'Memento' i 2000. Manuskriptet blev nomineret til både en Oscar og en Golden Globe.

Instruerede i 2002 et remake af 'Insomnia' med Al Pacino. Har siden lavet 'The Prestige' (2006) samt Batman-filmene 'Batman Begins' og 'The Dark Knight' i 2005 og 2008. Sidstnævnte gav Heath Ledger en Oscar for rollen som Jokeren.

Nolan arbejder i øjeblikket på en tredje Batman-film.